

Kristina Štrkalj Despot
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
kdespot@ihj.hr

SINTAKTIČKA FUNKCIJA PARTICIPA U HRVATSKOM JEZIKU 15./16. STOLJEĆA

U radu se analizira sintaktička funkcija participa u hrvatskome jeziku 15./16. st. jer su se otprilike u to vrijeme u sintaktičkom ustrojstvu (staro)hrvatskoga jezika događale vrlo krupne jezične promjene, koje su posljedica "departicipijalizacije" participa, tj. preobrazbe naslijeđenih participnih oblika u glagolske priloge.

1. Uvod

1.1. Predmet je našega zanimanja u ovome radu sintaktička uloga participa u starohrvatskoj rečenici. Mnogo je činjenica koje upućuju na važnost te teme, no s obzirom na stupanj neistraženosti sintakse starohrvatskoga jezika, ne treba se čuditi što ona dosad nije bila predmet jezikoslovne analize. Kao izravan poticaj utvrđivanju statusa participa u starohrvatskoj rečenici treba istaknuti dva razloga: proces departicipijalizacije participa, koji se u to vrijeme događa, i činjenicu da se i u gramatikama (suvremenoga) hrvatskoga jezika u opisu te sintaktičke činjenice mogu naći ponešto nejasna određenja i tragovi međusobno različitih pristupa.

1.2. U našim se sintaktičkim i gramatičkim priručnicima sintaktička funkcija participa i sintaktički status struktura s participima određuje redovito kao glagolski predikatni proširak (*usp.* npr. Katičić 1986: 464, Barić i dr. 1995: 574, Silić – Pranjaković 2005: 292). Unatoč duboko ukorijenjenu stavu o tome da broj klauza složene rečenice određujemo po "broju ličnih glagola" te da se "infinitivima, glagolskim pridjevima, kada nisu dio vremena ili načina, i glagolskim priložima obično ne tvore rečenice" (Brabec – Hraste – Živković 1970:

199), u našim se gramatikama može naći traga drukčijem promišljanju. O mogućem drukčijem tumačenju sintaktičke uloge participa razmišljao je već Maretić (1963: 220)¹, kad je u svojoj Gramatici “smjelo” konstatirao kako se glagolski prilog može “razvezati u rečenicu, kojoj po smislu odgovara”² ako se upotrijebi uz riječ koja je različita od subjekta u glavnoj rečenici. Svoju tezu potkrepljuje primjerom: *Došavši ja k svojemu starom prijatelju on zaplaka od radosti*. Maretić dakle smatra da u određenim sintaktičkim uvjetima glagolski prilog može dati obilježje predikativnosti rečeničnom ustrojstvu i da struktura s glagolskim prilogom može biti rečenica s vremenskim, uzročnim, pogodbenim, dopusnim, sastavnim ili suprotnim značenjem. Tragove takvu promišljanju nalazimo i u Katičić (1986: 464), gdje se razlikuje proširak “samo uvršten uz predikat” i “proširak koordiniran u rečeničnom nizu”, među kojima “postoji jasna razlika u nijansi sintaktičkoga značenja”. U Barić i dr. (1995: 574) navodi se kako se “glagolski predikatni proširci često javljaju kao posebni članovi rečeničnoga niza, koordinirani sa svojim predikatima i odvojeni od njih zarezom” te da tada predstavljaju “*potpuna rečenična ustrojstva* u kojima se kao zalihosno izostavlja ono što se u rečeničnom nizu ponavlja” (kurziv K.Š.D.).

1.3. U razmatranju sintaktičke problematike participa u starohrvatskome korpusu nikako ne smijemo smetnuti s uma činjenicu da se upravo početkom 16. stoljeća u sintaktičkom ustrojstvu (staro)hrvatskoga jezika događaju vrlo krupne promjene koje su posljedica svojevrsne “departicipijalizacije” participa, tj. preobrazbe naslijeđenih participnih oblika u glagolske priloge.³ To je rezultiralo naglim i izrazitim povećanjem frekvencije relativnih rečenica.⁴

1.4. Ovdje ćemo se detaljnije baviti sintaktičko-semantičkom stranom problematike starohrvatskoga participa, tj. značenjem i uporabom participnih oblika u rečenici.⁵ Predmet su našega zanimanja upravo departicipijalizirani participi, tj. aktivni particip prezenta (odn. glagolski prilog sadašnji) i aktivni particip preterita I. (odn. glagolski prilog prošli). Promjena sintaktičke funkcije

---

¹ Treba napomenuti da citiramo prema trećem izdanju Maretićeve *Gramatike*, koje je objavljeno bez stilistike. Prvo je izdanje, u koje je bila uključena i stilistika, objavljeno 1899.

² Kad kaže “kojoj po smislu odgovara”, Maretić upućuje na prethodnu stranicu, gdje govori o vremenskom, uzročnom, pogodbenom, dopusnom, sastavnom i suprotnom značenju glagolskih priloga.

³ V. o tome u Gabrić-Bagarić 1995b: 136.

⁴ Dmitriev (1966: 65) brojnost relativnih rečenica u našem jeziku ilustrira brojkama: tekst napisan na ruskom jeziku, koji sadržava 133 relativne rečenice, u prijevodu na hrvatski jezik sadržava ih 409. O tome koliko su relativne rečenice česte u starohrvatskim tekstovima v. u Štrkalj Despot 2007: 204–231.

⁵ O morfološkoj strani problema iscrpno obavještava D. Gabrić-Bagarić u dvama vrlo vrijednim priložima (1995a i 1995b).

uzajamno je uvjetovana adverbijalizacijom navedenih participa. Naime, dok je particip unutar rečenice funkcionirao “kao segment koji ima vezu i sa subjektom i s predikatom, on je čuvao sve svoje morfološke pridjevske odlike: promjenljivost, slaganje sa subjektom (rod, broj, padež) i vezu s predikatom” (Gabrić-Bagarić 1995a: 52). Njegova departicipijalizacija, tj. adverbijalizacija započela je “prekidom veze sa subjektom, ili s imenicom uopće, ostvarivanjem veze jedino s predikatom, a to je dovelo do toga da particip gubi svoju deklinaciju, odlike gramatičkoga roda i broja i briše svoju pridjevsku funkciju. Ostaje jedino veza s predikatom, koja na sintaktičkoj razini znači da particip više ne kvalificira subjekt, nego govori o nekoj okolnosti ili načinu na koji se obavlja radnja označena predikatom” (Isto). Svojevrsan “gubitak”⁶ čak dviju jezičnih jedinica koje su kvalificirale subjekt nadoknađen je iznimno frekventnom uporabom relativnih, ali i komplektivnih zavisnosloženih rečenica.

1.5. Jednom kad se provede iscrpna sintaktička analiza na relevantnu jezičnopovijesnom korpusu, ne bi se smjelo nikako zanemariti pitanje ishodišta transformacije participa u prilog. Postoji (logična) pretpostavka o tome kako je “ishodište transformacije participa u prilog morao biti slučaj u kojem se particip nalazio u funkciji predikatnoga proširka” (Gabrić-Bagarić 1995a: 56). Ishodište navedenoj transformaciji mogli bi možda biti i slučajevi kojima ćemo se mi detaljnije pozabaviti, u kojima se razlikuju subjekt glavne klauze i subjekt participa (v. dalje u tekstu).

1.6. Korpus na kojem smo detaljno proučili sintaktičke uloge participa (uzevši u obzir sve potvrđene primjere) čine tri starohrvatska (čakavska) teksta o vitezu Tundalu.⁷ Dvije su verzije tih tekstova: jedna nastala prema latinskom predlošku i jedna nastala prema talijanskom predlošku, koju nalazimo u dvjema varijantama. Najstariji je tekst pisan glagoljicom (*Govorenje pravo i čisto od dobroga viteza Dundula*), nalazi se u *Petrisovu zborniku* (1468.), glagoljičkom zborniku neliturgijskih tekstova. Tekst (dalje u tekstu *Petris*) ima latinski predložak, a njegova provenijencija nije precizno utvrđena, uglavnom se kao mje-

---

⁶ Može se postaviti pitanje odnosi li se taj «gubitak» na jezik (*langue*) ili govor (*parole*). Ako slijedimo postavku da se promjena dogodila u *govoru*, onda u sustavu zacijelo još uvijek postoji mogućnost tvorbe (deklinabilnih) participa, ali se ona iznimno rijetko realizira, npr. u književnoumjetničkom funkcionalnom stilu, kao stilem. Ako pak slijedimo postavku da se promjena dogodila u sustavu, onda realizacija takvih oblika u suvremenome hrvatskome jeziku nije iskorištavanje potencijala jezika kao sustava, nego arhaizam – to je onda jezična jedinica iz sustava starohrvatskoga (staročakavskoga) jezika, koja se (isključivo u stilske svrhe) unosi u drugi jezični sustav (suvremeni hrvatski jezik).

⁷ Transkripcije tekstova i više informacija o književnopovijesnim, grafijskim i jezičnim crtama te o specifičnostima sintaktičkoga istraživanja na rukopisnoj starohrvatskoj građi v. u Štrkalj Despot 2007.

sto postanka navodi sjevernoistarsko ili primorsko područje Hrvatske (vjerojatno otok Krk, gdje je zbornik pronađen) (Jagić 1914: 506), što potvrđuje i jezik toga djela. Dva latinička teksta varijante su prijevoda s talijanskoga jezika: tekst s naslovom *Vidinja Tondalova* nalazi se u *Vartlu* Petra Lucića (konac 16. st.), a drugi tekst (u rukopisu nije naslovljen, a u literaturi je ta varijanta poznata kao *Tundalovo viđenje*⁸) nalazi se u *Lulićevu zborniku* (oko 1600.). Oba latinička teksta (dalje u tekstu *Vartal* i *Lulić*) potječu iz trogirsko-splitskoga područja. Legenda o Tundalu (ili Tundalovo viđenje) pripada srednjovjekovnoj proznoj književnoj vrsti apokalipse ili viđenja (opis muka u paklu i čistilištu te radosti u raju), vrlo je maštovito i književno vrijedno djelo, koje je, između ostaloga, poslužilo kao inspiracija Danteovoj *Božanstvenoj komediji*. Tri poznata hrvatska prijevoda/prijepisa toga viđenja nisu dakle iz istoga vremenskoga razdoblja, ni iz istoga kraja, niti su pisani istim pismima, što nam je omogućilo i neke pretpostavke i zaključke o promjenama u sintaktičkoj službi participa u dijakronijskoj perspektivi, iako nam je primarna sinkronijska perspektiva proučavanja.

2. “Kolebljivost” starohrvatskoga participa

2.1. Sintaktičke uloge aktivnoga participa prezenta i aktivnoga participa preterita I. u našim tekstovima u znatnoj se mjeri razlikuju od uloge tih participa u suvremenome jeziku. Rezultat je to upravo procesa departicipijalizacije participa, koji je u vrijeme iz kojega potječu naši tekstovi još bio u tijeku, sudeći prema jeziku fiksiranome u trima tekstovima koji čine naš korpus. Aktivni participi prezenta i preterita stoga se još “kolebaju” između svoje pridjevske i glagolske prirode.

2.2. U tekstovima naime nalazimo primjere u kojima participi imaju atributnu funkciju poblizhe određujući subjekt ili objekt, tj. zadržavajući vezu s imenicom, a istodobno nalazimo mnogo primjera u kojima se veza ostvaruje jedino s predikatom, a particip je u funkciji predikatnoga proširka koji govori o nekoj okolnosti ili načinu na koji se obavlja radnja označena predikatom. Nerijetko participi u rečenici funkcioniraju i kao pravi predikati.

2.3. Iako je kraj 15. stoljeća već završna faza razvoja hrvatskoga glagolskoga sustava nakon koje imamo gramatički ustroj vrlo blizak današnjemu (Gabrić-Bagarić 1995b: 136), ne trebamo se čuditi što u našem najstarijem tekstu, koji potječe iz druge polovice 15. st., nalazimo primjere za atributnu funkciju aktivnih participa prezenta i preterita, što nije slučaj u suvremenome jeziku. Danas su, naime, ti participi priložni i kao takvi ne mogu dolaziti u atributnoj službi, osim nekih primjera koji su iz davnine sačuvali svoju pridjevnu prirodu, npr. *mogući*, *tekući*,

---

⁸ Tako ga je nazvao Ivšić (1948: 119–157), koji ga je i objelodanio.

noseća (žena), *budući*, *bivši* itd. (Musić 1935: 142). Kolebanje između kategorija pridjeva i priloga aktivnih participa prezenta i preterita moguće je vjerojatno sve do sredine 17. stoljeća, vremena koje se smatra prijelomnim trenutkom “od kojega počinje funkcionirati novi gramatički sustav” (Gabrić-Bagarić 1995b: 136).

3. Particip u službi atributa

3.1. Primjeri u kojima participna struktura ima funkciju atributa, očekivano su najbrojniji u glagoljičkome, a ujedno i najstarijem tekstu iz našega korpusa, onom iz *Petrisova zbornika*.

3.2. U *Petris* atributne participne strukture daleko češće poblize određuju objekt nego subjekt. Samo su dvije potvrde za atributne participne strukture koje poblize određuju subjekt, a prevedene na suvremeni jezik bile bi tipične relativne rečenice s relativizatorom *koji* i sa subjektom kao antecedentom:

- *I to čudo viděvše vsi okolu stojeći, čudiše se kadi tako naglo bě mrtav tako krěpak vitez...* (*Petris* 301r)

3.3. Participima se poblize određuju i imenice u sklopu imenskoga predikata, a i takva je struktura atributna struktura, koja bi u suvremenome jeziku bila tipična relativna rečenica, u kojoj imenice (u dolje navedenim primjerima *Lucifer* i *duše*) funkcioniraju kao pravi antecedenti.

- *O, duše, ovo je Lucifer, prvo bivši najlěpši anjel Božji...* (*Petris* 312v)
- *Na onom poļu biše duš ke se ne mogahu zbrojiti, veseleći se i Bogu hvalu uzdajući.* (*Vartal* 52v)

Treba istaknuti činjenicu da je broj atributnih participnih struktura zamjenjivih relativnim strukturama vrlo malen, a istodobno je broj relativnih struktura iznimno velik⁹. To znači da se u vrijeme iz kojega tekst potječe (druga polovica 15. st.) upotreba relativne rečenice već znatno proširila na račun “suparničke, konkurentne”¹⁰ kategorije participa.

3.4. Za razliku od atributnih participa uz subjekt, koji su rijetki, potvrda za participne strukture koje poblize određuju objekt daleko je više. Sve takve strukture prevedene na suvremeni jezik bile bi kompletivne (a ne relativne!) rečenice, i to izrične rečenice s tipičnim izričnim veznicima *da* i *kako*. Svi su potvrđeni predikati u glavnim klauzama takvih struktura *verba sentiendi* (baš kao predikati glavnih klauza izričnih sindetskih subordiniranih struktura)¹¹, a u našim primjerima gotovo redovito dolazi glagol *vidjeti*, rjeđe *slišati*:

---

⁹ *Usp.* tabl. u pogl. 5.4. u Štrkalj Despot 2007.

¹⁰ Kordić 1995: 277.

¹¹ *Usp.* poglavlje 5.3.3.1. u Štrkalj Despot 2007.

- *I kako slišaše ljudi te zvone zvoneći kako na mrtvoga, tu se sa vsega toga mēsta stekoše prēprosti, popi i fratri...* (Petris 301r)
- *...vidě množastvo đjavlov kako noćnu maglu k sebi gredući sa vsēh stran.* (Petris 302r)
- *I vidě duša Dundulova mnogo duš idući po toj brvi prēk te dubokosti, ke duše se vse obaľahu s te brvi...* (Petris 304v)
- *Kako si viděl leteć doli s te brvi vsakoga arta ljudi...* (Petris 305r)
- *I tu na tom mostu vidě duša Dundulova jednu dušu pregorko plaćući i tužeći se pregorku tugu za mnogo grēhov svojih.* (Petris 306v)
- *...i tu viděsta množastvo duš č[lověča]skih idući va ta grad...* (Petris 314v)
- *I ondi vidě množastvo redovnikov i žaknov i vsakoga reda družbu vidě prihodeći pred toga kraľa...* (Petris 314v)
- *I zato v dan sudni uslišet glas Božji govoreć: “Pridite...”* (Petris 316v)
- *I vidi gredući jedno veliko množstvo nečistih duhov...* (Lulić 331v)
- *Na kraj mosta vidih človika vele grozno plaćući i sebe samoga osujujući od mnozih grihov...* (Lulić 336v)
- *...i vidi nadaleče zvizdu gredući k sebi...* (Vartal 46r)
- *I vidiše na onom mostu človika vele grozno plaćući i samoga sebe od vele stvari osvajujući...* (Vartal 49r)
- *...vidiše množstvo veliko muži i žen, daž i vitar tarpeći...* (Vartal 52r)
- *I vidi Tondal u onoj katidri sideći kraľa Goromarčija...* (Vartal 53r)
- *...tondal vidi kraľa do pasa u ogaň steći...* (Vartal 53v)
- *Vidio sam ga u veliku veselju meu svetimi pribivajući.* (Vartal 56v)

Particip dolazi uz *verba sentiendi* i u zavisnoj relativnoj klauzi:

- *O, duše, on pop koga vidě po ‘nom vuskom mostu idući...* (Petris 309r)

3.5. Budući da su subjekt glavne klauze i subjekt participa različiti, možda je (u starohrvatskome jeziku) moguće takvu participnu strukturu smatrati zavisnom klauzom kojoj obilježje predikativnosti daje particip. Kako smo već istaknuli, i u suvremenome se jeziku u određenim priručnicima takve participne strukture u kojima su subjekt participa i subjekt “glavnoga” predikata različiti smatraju zasebnim i potpunim rečeničnim ustrojstvima (v. čl. 1.2.). Primjeri za takvu pojavu u suvremenome jeziku bitno su različiti od primjera iz našega korpusa jer se u suvremenome jeziku glagolski prilozi ne mogu naći u atributivnoj funkciji, nego su takve participne strukture zamijenjene relativnim ili izričnim sindetskim zavisnim rečenicama, čija se frekventnost uslijed toga iznimno povećala. Npr. prvu od navedenih participnih struktura u suvremeni bismo jezik “preveli” kao relativnu

rečenicu (sindetsku subordiniranu) (*I to čudo vidjevši svi koji su stajali okolo...*), a drugu kao izričnu (*I kada začuše ljudi da zvona zvone kao za mrtvoga...*).

3.6. Particip u funkciji atributa i relativna rečenica (koja također ima sintaktičku funkciju atributa) nalaze se stoga u odnosu “suparničkih, konkurentskih” kategorija, i upravo je takav njihov odnos doveo do širenja upotrebe jedne kategorije (relativne rečenice) na račun druge (strukture s participima) (*usp.* Kordić 1995: 277). Kordić (1995: 278) ističe kako “particip i relativna rečenica, iako su sintaktički sinonimi, nisu sintaktički i semantički istovjetni” te da “ako se npr. relativna rečenica zamijeni odgovarajućim participom, ostaje sačuvana njezina osnovna funkcija, a to je funkcija atributa uz imenički antecedent”. No, takvom je zamjenom “relativna rečenica lišena gramatičke predikacije i stoga gubi status rečenice”. U starohrvatskome jeziku, međutim, particip ne lišava rečenicu gramatičke predikacije, što će se jasno vidjeti na primjerima gdje se particip nalazi u funkciji predikata, čak i predikata relativne strukture s relativizatorom *ka* (‘koja’) (v. čl. 3.).

3.7. U korpusu je potvrđena i “prava” *pridjevska upotreba* aktivnih participa prezenta i preterita I., koji se tada sklanjaju kao pravi pridjevi, što se u starohrvatskim tekstovima tumači knjiškim utjecajem latinskoga, talijanskoga ili crkvenoslavenskoga jezika (*usp.* Škarić 1902: 20¹² i Malić 1997: 564). Nerijetko se u literaturi u sinonimnom smislu govori o atributnoj službi participa (npr. u Škarić 1902: 20). Rezultat je to brkanja kategorija (imenice, glagoli, pridjevi, priloz i itd.) i funkcija (predikata, subjekta, atributa, objekta itd.). Na primjerima iz našega korpusa jasno je kako atributna funkcija participa i njegova pridjevska upotreba nikako nisu sinonimni. Istina je da participi koji se upotrebljavaju kao pridjevi (po svojim morfološkim osobinama pripadaju kategoriji pridjeva) najčešće (poput pravih pridjeva) u rečenici imaju funkciju atributa. No na prije navedenim primjerima vidjeli smo da atributnu funkciju u starohrvatskoj rečenici mogu imati i priloz, što u suvremenome jeziku nije moguće. Jednako tako, dalje ćemo u tekstu vidjeti da participi u starohrvatskoj rečenici mogu imati i druge funkcije, osim atributne. Treba stoga naglasiti da o *funkcijama* govorimo na sintaktičkoj razini, a o *kategorijama* na morfološkoj (*usp.* Hagège 1995: 41), i da se trudimo ne brkati te dvije razine proučavanja.

3.8. U našem su korpusu potvrđeni ovi participi koji u morfološkome smislu pripadaju kategoriji pridjeva:

- *...iz ove glubine paklene gorućeje... (Petris 301v); ...pln goruća oġna... (Petris 303v); ...va on pretužni oġań i gorući... (Petris 304r); ...glas rēke tekućeje...*

---

¹² “Za ove i slične čakav. participe može se reći, da ih je jezik doista sklanjao, ali je mnogo priličnije istini reći za nekoje od njih, da su se stali sklanjati pod utjecajem latinskoga i italijanskoga jezika, a kod nekih se pisaca može misliti i na utjecaj crkvenoslavenskoga jezika.”

(*Petris* 304v); ...*i smolu goruću...* (*Petris* 304v); ...*od minuvših děl zalih svojih...* (*Petris* 306r); *i tako nima idućima...* (*Petris* 306r); *i tako nima gredućima i govorećima...* (*Petris* 314r); ...*ne znah jih pred nim služećih...* (*Petris* 314v); ...*ondě vidi množastvo svetih veselećih se...* (*Petris* 316r); ...*uzrě anjela...pred sobu stojeća...* (*Petris* 306r); *Koliku slavu ugotova Bog ľubećim ěnega...* (*Petris* 318v); ...*vrgoše ju v kovačnicu gorećuju...* (*Petris* 311r); ...*stlp smrdećago dima...* (*Petris* 311r); ...*plamen mrzak i grozan i smrdeć...* (*Petris* 312v);

▪ ...*biše dubok i ugľevja goruća pun...* (*Vartal* 47r); ...*vargoše ju u peć goruću...* (*Vartal* 50v); ...*a oni žegući tri ure vazimahu ga kľišćmi gorućimi...* (*Vartal* 50v)

▪ ...*svemogućemu Bogu...* (*Lulić* 331r, 332r); ...*Bog svemogućí...* (*Lulić* 332r); ...*pun žeravke goruce...* (*Lulić* 333r); ...*kľuku gvozđenu, oštru i goruću...* (*Lulić* 333v); ...*oči ěne bihu kako ogañ gorući...* (*Lulić* 335r); ...*a s jedne strane biše ogañ od sumpora, smardec i tminan...* (*Lulić* 333v);

3.9. Neke od gore navedenih participa vjerojatno je već staroćakavski jezik osjećao kao prave pridjeve, iako ne možemo sa sigurnošću tvrditi koje. Škarić (1902: 21) drži da su npr. participi *moćući, gorući, svemogućí, smrdeći* itd. “i kod ćakavaca bili pravi adjektivi”. Za participe *gorući, svemogućí, smrdeći* i *tekući* iz našega korpusa držimo da su već u ono vrijeme bili pravi pridjevi jer u našem korpusu nije potvrđena njihova priložna, nego samo pridjevna upotreba. Tomu u prilog govori i činjenica da u mlađim tekstovima (*Lulić, Vartal*) i nema potvrda za pridjevnu upotrebu ostalih participa. Primjeri iz *Petris* poput: *ľubeći, gredući, govoreći, služeći, veseleći se* itd. potvrđeni su i u pridjevnoj i u priložnoj ulozi (i u sklonjivu i u nesklonjivu obliku), te možemo smatrati da oni ni u to doba nisu bili pravi pridjevi, nego je njihova pridjevna upotreba utjecaj crkvenoslavenskoga jezika. Takvi participi prevedeni na suvremeni jezik bili bi prave relativne rećenice s imenicom koju poblíže određuju kao antecedentom ili pak kompletivne izrićne rećenice, jednako kao i ostale participne strukture u funkciji atributa, kojima su zapravo i sintaktićki i semantićki sinonimne, a razlikuju se od njih jedino u morfološkome smislu jer se participi u pravoj pridjevnoj upotrebi sklanjaju kao i pravi pridjevi, za razliku od onih u priložnoj upotrebi koji su nesklonjivi, kao pravi prilozi. Npr. relativnim bismo rećenicama “preveli” ove primjere iz *Petris*:

- ...*ne znah jih pred nim služećih...* (‘Ne poznah one koji su mu služili’);
- *Koliku slavu ugotova Bog ľubećim ěnega...* (‘Koliku slavu osigura Bog onima koji ga ľube’).

Primjeri koji bi u suvremenome jeziku bili izrićne rećenice sintaktićki su sinonimni s participnim strukturama koje poblíže određuju objekt, o kojima je bilo rijeći prije. I u primjerima s pridjevskom uporabom participa predikati su *verba sentiendi*:

- ...*ondě vidi množastvo svetih veselećih se...* (‘Ondje ugleda mnoštvo svetih kako se vesele’);
- ...*uzrě anjela pred sobu stojeća...* (Ugleda anđela kako stoji pred njim’).

4. Particip u službi predikata

4.1. U *Petris* je potvrđena upotreba participa prezenta u funkciji predikata glavne klauze sindetske subordinirane namjerne strukture, što je trag dativa apsolutnog:

- *I tu ņoj misleći v toj tmě e da bi se spoznala kuda je vnutr vlězla...* (*Petris* 311r)

4.2. I particip preterita može u starohrvatskome jeziku imati funkciju predikata, i to predikata zavisne (prvi primjer) i glavne (drugi primjer) klauze sindetske subordinirane relativne strukture:

- *I stahota kako 2 stlpa va ustěh te zmiје, ka sklopivša usta ņe kako troja vrata...* (*Petris* 305r)
- *I grěšnici ki se prestave o sego světa ne svršivše svojih pokor.* (*Petris* 308v)

4.3. U *Lulić* je potvrđena upotreba participa prošlog kao predikata glavne klauze strukture s participom sadašnjim, tj. u rečenici i nema drugih kategorija koje bi bile nositelj predikativnosti rečenice osim participa.

- *I tako se svadivše meu sobom bijući jedan drugoga.* (*Lulić* 332v)
- *I izmučivši na smart potežući da ju vargu u usta one zviri.* (*Lulić* 335v)

4.4. Kada su struktura s participom i, uvjetno rečeno, “glavna klauza” povezane koordiniranim veznikom, formalistički gledano, particip ima službu “pravoga” predikata (a takva je struktura sindetska koordinirana struktura). Za tu sintaktičku pojavu, neovjerenu u suvremenome hrvatskome jeziku, imamo u korpusu dosta potvrda. Npr.

- *A imějući me vazda pred soboju i nisi mi nigdare takove reči rekal.* (*Petris* 302v)
- ...*svoje jeziki naostriše kako zmiје, a svojih zalih děl ne hoteće ostaviti.* (*Petris* 310r)
- ...*tada se duša najde v magnovenji oka v grěšnom tělě, a govoreći s anjelom na nebesih.* (*Petris* 317v)
- ...*ovo govorenje ko ste slišali da je imějte vazda na vašoj pameti i družih obraćajuć k dobromu spasenju gusto pročitajuće ove kniige...* (*Petris* 319r)
- *I uhitivši moju nevoľnu dušicu i rekoše...* (*Lulić* 331v)
- *I vele grozno plaćući i reče anjelu: “Gospodine...”* (*Lulić* 335r)

- *Anjel taknuvši noge negove tere reče ñemu: “Hodi za mnom!” (Vartal 50r)*

4.5. Dvojbeni su primjeri apsolutne porabe participa, u kojima su subjekt participa i subjekt “glavne klauze” različiti. U čl. 4.1.–4.4. vidjeli smo da u starohrvatskome jeziku particip može funkcionirati kao rečenični predikat, stoga bi se možda moglo smatrati da particip i u takvim slučajevima ima službu predikata. Npr.

- *I tako vapijući (Tundal), oni hip dili se duša is tila... (Lulić 331r)*
- *Videći tada duša moja toliko prilipa mladića, lipšega zajisto neg sam nigdar vidio nijedno stvorenje i da me pozdravi zovući imenom mojim, i za velik strah i za veliko veselje ko imah vidivši anjela i plačući rekoh (ja)... (Lulić 332r)*
- *Obrativ se Tondal za anjelom i ne odašadći vele daleko, ne bi jim tmina veće ni smrad... (Vartal 52r)*

5. Particip u službi predikatnoga proširka

5.1. Kada su u službi predikatnoga proširka, aktivni participi prezenta i preterita (kao uostalom i u suvremenome jeziku) pravi su prilozni govore (sami ili s dopunom) o nekoj okolnosti ili načinu na koji se obavlja radnja označena predikatnom.

5.2. Često znače *način* na koji se obavlja radnja izrečena predikatnom. Npr.

- *I prebi tu tri dni u ñega veseleći se i pirujući. (Petris 300v)*
- *I vsi se žalošćahu okolu ñega plačući i ne vidući ča učiniti. (Petris 301r)*
- *Zač tu jure očima tvojima ne moreš simo i tamo i tu sada ne postupiš gizdavo i ne govoriš prstom kažući? (Petris 302v)*
- *I kada tako dlgo idosta kupno ne imējući nijedne svētlosti... (Petris 303v)*
- *I pojde anjel naprid po toj brvi jam za ruku dušu Dundulovu... (Petris 305r)*
- *I va ta čas pridoše ti zali zmiye i zvěri k tomu zalomu i pogiběļnomu mostu, velikim rutjem kričeći i čekajuće jesti duš s toga mosta. (Petris 307r)*
- *I čemu bi tada bilo ispovēdavši se pokoru činiti... (Petris 308v)*
- *...ki se va zla Bogu špotaju veće nere mu časti učine, v svojih zalih i oholih pu-těh gizdavo prehodeće, Božije zapovēdi ne držeće... (Petris 310r)*
- *A tada duša Dundulova kako spametivši se reče... (Petris 313r)*
- *...počaše vapiti suprotiva Bogu po ovi način govoreći... (Lulić 332v)*
- *A moja nevoļna duša osta sama vele plačući. (Lulić 335v)*
- *I tako gredući, mučeći se pridoše nasrid mosta. (Lulić 342r)*
- *A ona vele žalosna grediše za ñim plačući. (Lulić 343r)*
- *A kraļ izide vanka plačući... (Lulić 346r)*
- *...i staše čudnovato zamišļajući se od tolika veselja. (Lulić 347r)*
- *I tako se vodeći pridoše nasrid mosta. (Vartal 49v)*

- ...a on za *ñim grediše plaćući*. (Vartal 50v)
- I *čudeći se od veselja reče anjelu...* (Vartal 52r)
- Prihojahu u polaču onu mnozi *noseći dare...* (Vartal 53r)
- A kralj izide vanka *plaćući*. (Vartal 53v)

5.3. Iznimno je česta upotreba aktivnoga participia prezenta u strukturama s upravnim govorom. U takvim strukturama participi imaju službu predikatnoga proširka, i to onoga koji znači način na koji se obavlja radnja izrečena predikatnom glavne klauze. Npr.

- I zato mu naporuči svoje oružje i vsu svoju reč *govoreći*: “Hrani prijateljski te moje reči...” (Petris 301r)
- I poče hvaliti Gospodina Isuhrsta tako *govoreći*: “Gospodi Isuhrste...” (Petris 301r)
- Zato nam Evanjelje kaže ištoreju *svědočastva govoreći*: “Mnogi sut zvani, a malo ih izabranih”. (Petris 304v)
- I povida mu anjel ki ga vojaše *ñegov govore*: “O duše, Dundulova...” (Petris 306v) Itd.
- Onde nastojahu mnozi sveti imenom pravim *zovući i pozdravljajući i govoreći*: “Slava tebi...” (Lulić 346r)
- Prihodijahu tada mnozi Tondalu od onih blaženih *slaveći Boga i govoreći*: “Slava tebi...” (Lulić 346v)
- Tada upita Tondal anjela *govoreći*: “Gospodine...” (Lulić 347r) Itd.
- A djavli škripahu na ñu zubi *govoreći*: “Zločasta duše...” (Vartal 48v)
- ...ugleda ga na oni kraj prid sobom tere zavapi *govoreći*: “Gospodine...” (Vartal 50r)
- ...ter mu se klanahu *govoreći*: “Plod od ruk tvojih...” (Vartal 53r)

5.4. U korpusu su potvrđeni i primjeri u kojima participi u službi predikatnoga proširka znače *uzrok*, te bi se participna struktura u tom slučaju mogla zamijeniti sindetskom subordiniranom uzročnom strukturom:

- A ta *ñega prijatelj poče ga umiļeno prositi da bi mu od oběda nikamore ne šal, hoteći mu dobru voļu najti kako mudar člověk*. (Petris 300v)
- ...i *strašise se spominajući se na svoja pogrešjenja* (Petris 301v)
- Vele se *strašase ne vidući se ča domisliti...* (Petris 302r)
- I kada duša Dundulova dlgo gleda te *strašne i nepodobne zmiije, va veliku strahu budući reče k anjelu...* (Petris 305v)
- ...da *vekšu muku i žalost primu grešnici videći světlost i vspominajući se na onu večnu radost...* (Petris 309r)
- A anjel mu *razuměj reče*: “Duše, to su muž i žene...” (Petris 316v)

- *I tu duša to videći bē veće vesela nere ča biše prvo viděla. (Petris 315r)*
- *...i poče vele vzdihati poziraje na ljudi, a reči ne mogući izgovoriti... (Petris 317v)*
- *Jedan građanin od rečenoga grada Koreta, mnogo bogat, budući se oženio, hoti voditi ženu svoju. (Lulić 331r)*
- *A djavli videći da ne mogu izvaršiti protiva noj počaše vapiti suprotiva Bogu... (Lulić 332v)*
- *Videći duša moja te muke pristraši se vele... (Lulić 333r)*
- *Tada nevoľna duša moja znajući da je i ona puna zločestih grihov pristraši se... (Lulić 333v)*
- *Tada nevoľna duša moja videći ta put toliko tiskan, a da se ne more nikudare inuda projti, od straha poče plakati... (Lulić 334r)*
  - *A ona, znajući da biše istina ono ča govorahu oni, i cić toga mneći da će biti osujena, od žalosti velike deriše obraz svoj... (Lulić 336r)*
- *I tako steći i ne kteći se jedna drugoj ustupiti ni se mogući razminiti, nego da jin je pasti doli gdi djavli čekahu s otvorenimi čeľusti popasti jih ako se upadu, plakaše vele gorko i jedna i druga. (Lulić 342r) itd.*
- *Videći on lipoga anjela, vele uzorita i da ga zazva negovim imenom, od straha i tolikoj od veselja reče... (Vartal 46r)*
- *A vrazi, videći da mu ne mogu ča ni veće zla učiniti, počaše psovati Boga... (Vartal 46v)*

5.5. Vrlo se često participnom strukturom govori o vremenu vršenja radnje izrečene predikatom glavne klauze, te bi se takva struktura mogla zamijeliti sindetskom subordiniranom vremenskom strukturom (najčešće s veznicima *kad*, *nakon*, *dok* i sl.):

- *...i videći tělo mrtvo, poče trepetati velikim strahom... (Petris 301v)*
- *I tu pozrivši, vidě množastvo djavlov... (Petris 302r)*
- *Slišavši i viděvši djavli ovo, kako se ovo veselje davaše onoj duši ot anjela, vsi djavli ti ništar ne mogoše učiniti protiv toj duši... (Petris 303r)*
- *I to rek, anjel pojde naprěd... (Petris 303v)*
- *I potom minuvši te muke, pridosta k jednomu silnomu dolu, gluboku i tamnu i nečistu... (Petris 304r)*
- *I ostavivša ovo strašno mesto, iděhota vele tamnim putem i zavojistim i teškim. (Petris 305r)*
- *I ležeći daleko ot te zmije va velikě mlednosti otrvrze oči svoji... (Petris 306r)*
- *I paki pojdsta daľe ostavivša pretamnoje i pogibeľnoje město. (Petris 306r)*
- *I to rek, anjel poda mu kravu... (Petris 307r)*

- *I tako stojeća čudni plač činahota meju sobu... (Petris 307v)*
- *I tu šadša, uzrista jedno veliko poje... (Petris 313v)*
- *I potom vzdvig se, vidě svetoga Patricija biskupa... (Petris 318v) itd.*
- *I umivši ruke sedošē za sto. (Lulić 331r)*
- *I obraćajući se na ņu škripahu zubi s velikom saržbom i mećući ognē na ņu grebihu ju nokti svojimi... (Lulić 331v)*
- *I te takove stvari govoreći, nevoľna duša moja sta pristrašena... (Lulić 331r)*
- *I videći ga ja nadaleko (...) počeh vapiti... (Lulić 332r)*
- *I prostarši ruku na jednoga od onih zalih duhov reče mi... (Lulić 332v)*
- *I pustivši velik smrad pojdoše tja žalosni. (Lulić 332v)*
- *Ne mogu daļe jere sam se vele izubija hodeći po ovoj tmni. (Lulić 334v) itd.*
- *I prostarvši ruku anjel na jednoga od onih zalih duhov reče... (Vartal 46r)*
- *A anjel pošadći k duši reče... (Vartal 46v)*
- *I vazamši ga za ruku, povede ga priko mosta... (Vartal 47v)*
- *Pošadći odonuda bi viditi duši da gredu putem vele tisknim... (Vartal 47v)*
- *Toj rekši anjel pristupi blizu ņega... (Vartal 48v)*
- *Tada vrazi, optekši ņu kakono bisni psi, potezahu za sobom u usta onoga dra-kuna. (Vartal 48v)*
- *Ter joj pravlahu sve ča godi je činio budući na svit. (Vartal 48v)*
- *On tada, vazamši od otca dio, pojde k jednomu opatu ter se učini koludar. (Vartal 57r) Itd.*

5.6. Participne strukture mogu također značiti *sastavljanje*¹³, te bi se mogle preoblikovati u sindetske koordinirane sastavne strukture.¹⁴

- *Zač sada ne greš na preľubodějstvo i ne ľuboděješ hodeći v tvojoj velikoj giz-dě? (Petris 302r)*
- *I zato imaju nekoliko lět stati na větri i na dažji i na slncē i na sněgu, i glad i žeju trpeće... (Petris 313v)*
- *...i bēhu prez vsake skrbi va veliki radosti hvaleće nreprestanno Svetu Troji-cu... (Petris 316r)*
- *I tu proti ņima s veliku radostju idēhu mnozi sveti pravadnici poklaňajuće gla-ve svoje s veseljem i pravim imenom Boga hvaleće... (Petris 316v)*
- *...javi jej se sveti Rodanus biskup s velikim veseljem dajuć jej pozdravljenje i obemľući ju. (Petris 318v)*

---

¹³ Kao, uostalom, i u suvremenome jeziku. *Usp.* Maretić 1963: 219.

¹⁴ Najčešće participne strukture u službi predikatnoga proširka znače vrijeme ili način, pa se nerijetko to značenje može iščitati i u drugim značenjima. U dolje navedenim primjerima npr. uz značenje sastavljanja, participi znače i način.

- *I činaše svu svoju voļu zalu i pohotinje nimajući straha od svemogoga Boga... (Lulić 330v)*
- *I lućaše pse za nimi govoreći jim (...) i priteći jim... (Lulić 330v)*
- *Po taj put zločesta duša moja staše plaćući, nimajući pomoći od nikogar razmi u milosarju Božjemu. (Lulić 331v)*
- *...ne zna po ki put se najde vanka iz drakuna daleko, ležeci svarhu jednoga poļa kakono nemoćan. (Vartal 49r)*
- *I svi ki su tarpili straha i nevoļe životujući umiļeno i pravdeno prid Bogom. (Vartal 54v)*
- *A Tondal vele većim veseljem gledajući razmišļaše ona pribivanja svetih. (Vartal 56r)*

U našem korpusu takvo je značenje participnih struktura katkada i konkretno koordiniranim veznikom *i*, ali u tome slučaju držimo da particip ima predikatnu službu, o čemu smo naprijed govorili.

5.7. Potvrđeno je i *dopusno značenje* participa, a takva participna struktura mogla bi se preoblikovati u sindetsku subordiniranu dopusnu rečenicu:

- *...na tom mēsti stojeći kako prija, nikamore sobu obraćajuće, vidēhota naprid i nazad i na vse strane. (Petris 318v)* (‘... ne okrećući se / iako se nikamo nisu okretali, vidjeli su naprijed i nazad i na sve strane’)

6. Zaključak

6.1. Predmet je analize u ovome radu sintaktička služba aktivnoga participa prezenta (odn. glagolskoga priloga sadašnjega) i aktivnoga participa preterita I. (odn. glagolskoga priloga prošloga) u starohrvatskome jeziku. Svakako je sintaktička služba tih participa u uskoj vezi s procesom departicipijalizacije, tj. adverbijalizacije navedenih participa. Naime, dok je particip na sintaktičkoj razini imao vezu i sa subjektom i s predikatom, on je čuvao i svoje morfološke pridjevske značajke. Njegova departicipijalizacija, tj. adverbijalizacija započela je predikatom veze sa subjektom (ili objektom) i ostvarivanjem veze jedino s predikatom (čime je particip izgubio i morfološke pridjevske značajke). “Gubitak” čak dviju jezičnih jedinica koje su kvalificirale subjekt nadoknađen je iznimno frekventnom uporabom osobito relativnih, ali i kompletivnih zavisnosloženih rečenica.

6.2. Očito su dakle sintaktička služba participa u starohrvatskome jeziku i kolebanje u pripadnosti određenoj morfološkoj kategoriji uzročno-posljedično međuovisni. Morfološko “kolebanje” participa između njegove pridjevske i glagolske prirode, a koje je rezultat važne povijesne jezične promjene – procesa departicipijalizacije participa, prati i kolebanje u sintaktičkoj službi te kategorije riječi.

6.3. U starohrvatskome korpusu stoga particip još uvijek može imati i službu atributa, što je razumljivo s obzirom na to da particip u to vrijeme još uvijek može pripadati i kategoriji pridjeva, pa slijedom toga njegova veza sa subjektom odn. objektom u to vrijeme još nije prekinuta.

6.4. Konačan rezultat procesa departicipijalizacije, tj. potpuni prekid veze sa subjektom odn. objektom i uspostavljanje veze jedino s predikatnom logično dodjeljuje participu službu predikatnoga proširka (koju jedino i može imati u suvremenome hrvatskome jeziku), koji govori o okolnostima ili načinu vršenja glagolske radnje. Ta je sintaktička služba već i u našem korpusu najčešća.

6.5. I sintaktička funkcija atributa i funkcija predikatnoga proširka unaprijed su se mogle očekivati s obzirom na jezičnu promjenu o kojoj smo govorili. No, u našem korpusu u nekoliko rečenica particip funkcionira kao predikat u rečenici (apsolutna poraba participa), što znači da je particip u starohrvatskome jeziku mogao dati rečenici obilježje predikativnosti. Predmet našega zanimanja ovom prilikom nije bila sintaktička funkcija participa u suvremenome hrvatskom jeziku, ali trebalo bi možda, s obzirom na starohrvatske potvrde, nanovo razmotriti sintaktički status participa u suvremenom jeziku u slučajevima kada se subjekt participa i subjekt glavne klauze razlikuju (a na koje je upozoravao već Maretić) i utvrditi postoji li mogućnost da particip u tim slučajevima funkcionira kao predikat zavisne klauze, kao što je to u starohrvatskome jeziku.

6.6. Treba osobito istaknuti činjenicu da se u vrijeme iz kojega tekst potječe (druga polovica 15. st.) upotreba relativne rečenice već znatno proširila na račun konkurentne kategorije participa jer je u korpusu broj atributnih participnih struktura koje su zamjenjive relativnim strukturama vrlo malen, a istodobno je broj relativnih struktura već iznimno velik.

6. Izvori

Govorenje pravo i čisto od dobrog viteza Dundula. *Petrisov zbornik*, Arhiv NSK, sign. r 4001, tekst na str. 300r–319r.

Vidinja Tondalova. *Vartal*, Arhiv HAZU, sign. IV a 31, tekst na str. 46r–57r.

Tundalovo viđenje. *Lulićev zbornik*, Arhiv HAZU, sign. I b 83, tekst na str. 330r–348v.

7. Literatura:

BARIĆ, EUGENIJA i dr. 1995. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.

BRABEC, IVAN; MATE HRASTE; SRETEN ŽIVKOVIĆ ⁹1970. *Gramatika hrvatskosrpskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

- BROWNE, WAYLES 1986. Relative clauses in Serbo-Croatian in comparison with English. *The Yugoslav Serbo-Croatian – English contrastive project. New studies*, 4. Ur. Rudolf Filipović. Zagreb: Faculty of Philosophy, Institute of Linguistics.
- DENISON, DAVID 2004. *English Historical Syntax: Verbal Constructions*. London – New York: Longman.
- DMITRIEV, PETR ANDREEVIČ 1966. *Očerki po sintaksisu serbochorvatskogo jazyka*. Leningrad.
- GABRIĆ-BAGARIĆ, DARIJA 1995a. O problemima razvoja glagolskoga priloga sadašnjega i prošloga. *Rasprave zavoda za hrvatski jezik*, 21, Zagreb, 51–65.
- GABRIĆ-BAGARIĆ, DARIJA 1995b. O nekim problemima razvoja glagolskoga priloga prošlog na primjerima Marulićeva jezika i jezika njegovih suvremenika. *Filologija*, 24–25, Zagreb, 135–140.
- HAGÈGE, CLAUDE 1995. *Struktura jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- IVŠIĆ, STJEPAN 1948. Tundalovo viđenje iz Lulićeva zbornika. *Starine*, 41, Zagreb, 119–157.
- IVŠIĆ, STJEPAN 1970. *Slavenska poredbena gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- JAGIĆ, VATROSLAV 1914. O Viđenju Tundalovom. *Archiv für slavische Philologie*, 35, 507–513.
- KATIČIĆ, RADOSLAV 1986. *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika. Nacrt za gramatiku*. Zagreb: HAZU – Globus.
- KATIČIĆ, RADOSLAV 1994. Nešto napomena o vezi između atributnih korelativa i restriktivnosti odnosnih rečenica u hrvatskome književnom jeziku. *Jezik*, god. 41., br. 3, Zagreb, 65–77.
- KOLUMBIĆ, NIKICA 1990. *Petar Lucić: Vartal*. Split: Književni krug.
- KORDIĆ, SNEŽANA 1995. *Relativna rečenica*. Zagreb: Matica hrvatska.
- KURZOVÁ, HELENA 1981. *Der Relativsatz in den indoeuropäischen Sprachen*. Hamburg.
- MALIĆ, DRAGICA 1997. *Žiđa svetih otaca – Hrvatska srednjovjekovna proza*. Zagreb: Matica Hrvatska.
- MARETIĆ, TOMO 1963. *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. Zagreb: JND Obnova.
- MRAZOVIĆ, PAVICA; ZORA VUKADINOVIĆ 1990. *Gramatika srpskohrvatskoga jezika za strance*. Novi Sad: Dobra vest.
- MUSIĆ, AUGUST 1935. Značenje i upotreba participa u srpsko-hrvatskom jeziku. *Rad JAZU*, 250, Zagreb, 127–157.
- PANZER, BALDUR 1995. *Die slavischen sprachen in Gegenwart und Geschichte, Sprachstrukturen und Verwandtschaft*. Frankfurt am Main: P. Lang.

- RAGUŽ, DRAGUTIN 1997. *Praktična hrvatska gramatika*. Zagreb: Medicinska naklada.
- SILIĆ, JOSIP; IVO PRANJKOVIĆ 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- ŠKARIĆ, ĐURO 1902. Tvorba i poraba participa (gerundija) prezenta aktiva i preterita aktiva I. u čakavskoj književnosti 15. i 16. stoljeća. *Nastavni vjesnik*, 10, Zagreb, 1–32.
- ŠTEFANIĆ, VJEKOSLAV 1960. *Glagoljski rukopisi otoka Krka*. Djela JAZU, 51, Zagreb: JAZU.
- ŠTEFANIĆ, VJEKOSLAV 1969. Hrvatska književnost srednjega vijeka. *Pet stoljeća hrvatske književnosti*, 1, Zagreb.
- ŠTRKALJ DESPOT, KRISTINA 2007. *Sintaksa složene rečenice u srednjovjekovnim hrvatskim verzijama legende o vitezu Tundalu*. Doktorska disertacija u rukopisu. Zagreb.

Syntactic function of the participle in the croatian language of 15th / 16th century

Summary

This article gives a detailed analysis of the syntactic function of the participle in the old Croatian language. Much attention has been given to the important linguistic change in the Croatian language of that time: transformation of inherited adjective-participle forms into verb-participle forms. The corpus is made up of three medieval Croatian texts about the knight Tundal: one Glagolitic from *Petrises codex* (1468.), and two Latin texts: one from the *Vartal* of Petar Lucić (end of the 16th century), and the other from *Lulić's codex* (aprox. 1600).

Ključne riječi: starohrvatski jezik, particip, sintaktička funkcija participa, Tundalovo viđenje

Key words: Old Croatian Language, participle, syntactic function of participle, Vision of Tundal.